مكزامن الأصل

המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית / בנ"ר, ירושלים, יום ג', בחוהמ"ס, י"ח תשרי תשל"ו (23 בספטמבר 75) / הדף היומי: שבת ע' / שנה כ"ז גליון 9006 / המחיר 80 אגורות

UNIVERSITY LIBRARY

הבוקר יפוג מועד חתימת ההסכם:

היום ייחתם, כנראה, ההסכם בג'נבה

מצרים תהאם חתימה מלאה וישראל בר"ת * נציגי ישראל ומצרים קיימו דיונים במשך 13 שעות רצופות ועמדו על סף החתימה * סלע המחלוקת — חתימת הצדדים (מלאה או בר"ת) * הוסכם שההסכם יכנס לתוקפו רק לאחר אישור הקונגרס לשלוח טכנאים

ג'נבה, יום ב', — נראה כי מצרים וישראל עמדו היום על פי הסכם לגבי ביצוע הסדר הביניים בסיני, כי נציגיהן פתחו בשלב מכריע משיחות המתנהלות זה שמונים. השלחות התקימו היום לבני אחר... הזה בבעיות המפתח שנותרו, ומקו... של הועדה אמרו כי יתכן שתי... אחרי הלילה או מחר תינצל הועידה.

ההסכם, שנחתם כאן ב-4 בספטמבר נאמר כי יש לקיים את שיחות ג'נבה תוך שבועיים, מיום הנוסח לפוג מחר כמוקד.

אחד מכלי המחלוקת היא אם יש לחתום ביד על הפרוטוקול המפרט את ביצוע ההסכם, או להסתפק "בחתימה בראשי תיבות. מקורות של משלחת ישראל אמרו כי ישראל עומדת על דעתה שאין לחתום על ההסכם אלא לאחר שהקונגרס האמריקאי יתן את הסכמתו להציב אזרחים אמריקאים בתחנות ההתראה, סבורים כי דבר זה יעשה בסוף החודש.

השיחות חודשו כאן היום לפני הצהריים פחות כשש שעות לאחר שתי המשלחות סיימו מושב מרתוני של כמעט 13 שעות שנמשך כל הלילה.

על הבנין בו מתנהלות השיחות הופקדה היום שמירה כבדה. אולם משטרת ג'נבה מסרה כי אין לה ידיעות על טענות של עתון ריגאי, לפיה מתכוונים 4 מחבלים פלשתינאים להגיע לז'נבה כדי לשבש את השיחות.

שלטונות הבטחון בנמל התעופה של רומא מסרו גם הם כי הוזהרו מפני אפשרות של מעבר ארבעה מחבלים דרך רומא בדרכם לז'נבה.

סוכנות סמ"א כסרה, כי אמצעי הבטחון נוקבו גם בנמלי התעופה של וינה ואמסטרדם.

נציגי ישראל ומצרים קיימו דיונים במשך כל שעות הלילה

נציגי מצרים וישראל קיימו דיונים במשך כל שעות הלילה האחרון, בתוך מאמץ להשלים את הפרוטוקול, המהווה חלק מההסכם הביניים שהושג בתיווכו של שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר.

הישיבה נפתחה אמש בשעה 18,00 לפי שעון ישראל ונסתיימה ביום ב' בבוקר בשעה 06,40.

שש שעות לאחר מכן התכנסו נציגי שני הצדדים להמשך הדיונים.

לאחר שיחתם הפרוטוקול, יוכלו הצדדים לגשת לביצוע ההסכם שנחתם על ידי צוותות מצרי וישראל ב-4 בספטמבר.

בהודעה שפורסמה על ידי האו"ם עם תום ישיבת הלילה נאמר "יתמו מאמצים להשלים את —המשימה כתוך פרק הזמן שניתן לקבוצה הצבאית. פגישות נוספות תיערכנה במהלך היום".

בהודעה לא נמסר דבר על הבעיות שגרמו לדחיית השלמת הפרוטוקול. אך מקורות המקורבים לשיחות הצביעו על הבעיות הבאות:

* מספר השוטרים המצריים שיורשו לשהות ברצועה שבדרום סיני לאורך החוף המזרחי של מפרץ סואץ. בעמדם של בני השבטים הבדואים באיזור החוף הצפוני הנתון לפיקוח ביחות האו"ם.

* האם יורשו הצוותים המצריים והישראלים לשאת נשק באיזורים שונים.

המקורות אמרו כי נציגי מצרים הבהירו למשלחת של ישראל שלא תחתום על ההסכם אלא בראשי תיבות כל עוד לא אישר הקונגרס את הצבתם של הטכנאים האמריקאים במעברי המיתלה והגידי.

הבהרת היהוד זה, מקווים המצרים שהישראלים יהיו מוכנים אף הם לויתורים.

בראש הצוות המצרי עומד גנראל טאהה אלמגדוב וכראש הצוות הישראלי מר מרדכי גזית, ר"י סלימס.

פקיד בכיר של משרד החוץ המצרי אמר היום, כי הרמזים שהשמיע אתמול שר ההגנה האמריקאי שלזינגר "לא היה די בהם כדי להרגיע את מצרים".

לפי מקורות יודעי דבר בקהיר, גרמו הידיעות שישראל תקבל טילי "פרשינג" מבוכה רבה למצרים, לאור הביקורת החריפה שארצות ערביות מסויימות מותחות עליה.

משערים כי הנשיא סאדאת העומד לבקר בארה"ב בסוף אוקטובר יעלה את שאלת הטילים והמטוסים מדגם "אף-16" אותם תקבל ישראל בשיחותיו עם הנשיא פורד.

בנאום בעצרת הכללית של האו"ם:

קיסינג'ר מציע ועידת רב־צדדית שתדון בדרכים להסדר במזה"ת

התכנית של ארצות הברית מהוה אלטרנטיבה למאמץ האמריקני להביא למשא ומתן בין סוריה וישראל ולפתיחתה מחדש של ועידת ז'נבה * מזהיר מפני השעייתה של ישראל מעצרת האו"ם

מרכז האו"ם, יום ב' — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר הציע היום בנאום בעצרת הכללית של האו"ם, לכנס "ועידה רב-צדדית רשמית־למחצה" על כפיפול העוזרת הזירה, כדי לדון בדרכים הדיפלומטיות הקלות ביותר להשגת התקדמות לקראת הסדר.

מר קיסינג'ר אמר, כי הוכנית של ממשלת ארה"ב מהווה אלטרנטיבה לשתי דרכים אחרות הקיימות לדעתו: מאמץ אמריקאי נמרץ כדי להביא למו"מ בין סוריה לישראל, ופתיחתה מחדש של ועידת ג'נבה.

קיסינג'ר אמר, כי הוא מתכונן לקיים התייעצויות מעמיקות הן לגבי היציר של קום ועידה השמית־למחצה, וכן לגבי ועידת ג'נבה. ארה"ב גם מוכנה להשתתף בכל יוזמה שהיא למען שלום, עפ"י בקשת הצדדים הנוגעים בדבר.

מקור אמריקאי הציין, כי הועידה "הרשמית-למחצה" אותה הציעה ארה"ב, אמורה להתקיים בהשתתפות כל ארצות האזור "כלומר, בלי אשיף הם ברית"ם. קיסינג'ר דיבר על הוכנית זו בשיחות שקיים בימים האחרונים עם עמיתו הסובייטי אנדריי גרומיקו.

בן מסר אותו מקור, כי מטרת הועידה צפויה להיות הן מציאת נוהל לקראת מאמצים דיפלומטיים חדשים, הן הזירה להסכמים משמעותיים, ושיטת המשתתפים תוקף מלהיות קבועה, הגן להציא מכלל אפשרות את הכינגון של ארצות אירופאיות.

המקור אמר "אנו נשתף פעולה עם כל הארצות המבקשות לתרום תרומה הזיעה, לא נוציא איש מכלל השתתפות". קיסינג'ר אמר "אין לנו צפיפות לגבי נוהל מסוים בכל שהוא, נתמיך בכל נוהל העשוי להביא לידי התקדמות".

עוד אמר קיסינג'ר, "יש לנהל את המוצעים אחר שלום טוב של בטיס נוהל", הוא אמר, "שאם כי קיימים חילוקי דעות חשובים בשאלה זו בין ארה"ב לבריה"מ, הרי יש לשתי הארצות השקפות דומות לגבי הסכנות הטמונות במצב, ושתיהן מכירות בכך כי צדדים חלקים חייבים להיות חלק מהמאמצים לקראת הסדר כולל".

קיסינג'ר הוסיף והדגיש את חשיבותו של "הביצוע המלא של הסכם סיני, במסגרת ובכרונולוגיה שנקבעה". הוא אמר כי הסכם סיני הוא צעד קדימה בעל חשיבות ראשונה במעלה, "שכן זהו ההסכם הראשון בסכסוך הישראלי—ערבי המכושך המרני שאינו נובע במישרין ממעשי איבה. "ההסכם, הוסיף, ראוי לתמיכת כל הארצות המכונסות כאן... כאלטרנטיבה יכולה להיות רק מבוי סתום שהיה מוביל ברבות הימים למלחמה אחרת, תוך סיכונים לשלום העולם ולשיבושים כלכליים גלובליים חמורים".

עוד אמר קיסינג'ר כי יש לנצל את ההזדמנויות, באשר הן מופיעות. "ברצוני להדגיש כי ארה"ב לא סייעה בהשגת הסכם סיני כדי לשים קץ לתהליך השלום, כי אם לתת לו תנופה חדשה".

שר החוץ האמריקאי הדגיש את תפקידו החשוב של האו"ם בשמירת השלום במזרח התיכון ואמר כי הדיונים בעצרת הכללית יכולים למלא תפקיד חיוני בעידוד הצדדים להמשיך בהתקדמות ולהפיג את המתיחות.

להלן הזהיר נגד "כל החלטה גוהלית" שמטרתה תהיה להשעות את ישראל מהעצרת הכללית.

תגובות חיוביות של נציגי ישראל ומצרים באו"ם לדברי קיסינג'ר

כתב מעריב במרכז האו"ם מסר, כי שגריר ישראל באו"ם חיים הרצוג הצהיר שהוא מרוצה מ"ההוכחה החזקה למנהיגות האמריקאית" שהיתה מכוונה בנאומו של קיסינג'ר. הוא אמר כי הוא מקווה שהמבריים האמריקאיים יתמידו ב"מבטם חוזי" זה במשך כל המושב של עצרת האו"ם.

נאומו של קיסינג'ר גם עורר תגובה חיובית מצד השגריר המצרי באו"ם, עבדל מגיד.

כאשר נשאל אם לדעתו עשוי הנאום להפיג את המתיחויות באזור השיב השגריר המצרי "כן".

משקיפים מסויימים במרכז האו"ם סבורים, כי נאומו של קיסינג'ר נועד להשיג את הסכמת בריה"מ להסכם הביניים החדש, ולהבטיח לבריה"מ כי תוסיף למלא תפקיד חשוב במזרח התיכון ולא תוצא מהון לתהליך עשיית השלום באזור.

הצעה לכינוס ועידה לענייני קוריאה

שר החוץ האמריקאי הציע גם כינוס ועידה של ארבע מדינות לענייני קוריאה.

קיסינג'ר הביע את הדעה שמועדה זו חייבת להשתתף — ארה"ב, דרום קוריאה, צפון קוריאה וסין, כדי לדון בדרכים לשמירה הסכם שביתת הנשק ולצמצום המתיחות.

קיסינג'ר הצביע גם על התפקיד החיוני של ארגון האו"ם ואמר שלו יכול היה האו"ם להצביע אך ורק על תפקידו היעיל כשומר השלום במזרח התיכון, הרי הארגון הבינ"ל אומי היה מצדיק את קיומו.

חיילי האו"ם הפכו לגורם שאין לוותר עליו בקשר עם שני הסכמי ההפרדה וגם בקשר עם ההסכם בענין סיני. גם דיוני העצרת על המזרח התיכון מילאו תפקיד מרכזי, אמר שר החוץ. דיונים אלה יכולים לעודד התקדמות או להחריף את המתיחויות.

"ארה"ב מבטיחה שתמסור בכל לבה לקידום נוסף של ההתקדמות לקראת שלום", הצהיר שר החוץ. (יפ"ע צ"ר)

פהמי מודאג נוכח כמויות הנשק לישראל

"פרשינג" לישראל — יערער את מאזן הכוחות * העתון "לה פיגארו" הצרפתי מביע התנגדות למסור טילי פרשינג לישראל

קהיר, יום ב', — שר החוץ המצרי איסמעיל פהמי הביע את דאגתו של מצרים נוכח האפשרות שארה"ב תספק בכמויות גדולות של נשק לישראל — כך כתבו היום עתוני קהיר.

פהמי אמר שאם אכן תקבל ישראל כלי נשק אלה, ובמיוחד אם יסופקו לה את הטיל "פרשינג" מאזן הכוח במזה"ת יתערער לחלוטין.

"אם יתגבר מצב מעין זה, עלול האזור להתדרדר, לציון הרש של הסלימה מרוץ החימוש, ונבער המהיהות השלום יהיה נתון בסכנה.

כזכור מסוגלים טילי "פרשינג" לשאת ראשי נץ גרעיניים.

כריסטיין סיינס מוניטור על טילי "פרשינג"

העתון "כריסטיין סיינס מוניטור" כותב היום במאמר ראשי כי "לפענבון יש סיבה להיות מודאג נוכח האפשרות של הסלמה במזה"ת על ידי הכנסת נשק כמו הטיל "פרשינג" המסוגל להתציק מטרות במצרים, צרב הסעודית או טורקיה".

העתון מאחר כי מדינות ערב ינסו בוודאי לעמוד בתחרות עם ישראל וישיגו נשק דומה, ללא ספק מבריה"מ.

"היכן הצעד החשוב לקראת השלום?" שואל העתון "לה פיגארו"

פאריס, יום ב', — "היכן הצעד החשוב לקראת השלום עליו הכריזה הדיפלומטיה האמריקאית?" — שאל היום העתון "לה פיגארו" במאמרו הראשי.

העתון מציג את אפשרות קניית טילי "פרשינג" על ידי ישראל ומציין כי הטיל, של 700 עד 800 ק"מ מביא את מרכזי הערים הגדולות של הצדדים במזה"ת, ולא רק קהיר ודמשק. אלא גם בגדד חאלב וכמכרים הפליומה בההום יהולה הפגיעה של הצוצמה הישראלית.

העתון סביר כי הבטיחה של ישראל כי טילי "הפרשינג" שלה יצוידו בראשי חץ קונבנציונאליים איננה סבירה. "אין הגיון עבור מדינה קטנה שלא תוכל לה מבצעים לשוחה ביגוני לבזל נשק כזה להכותות קונבנציונאליות."

ההצבעה על הטכנאים בראשית החודש הבא

מנהיג ביה"נ: ארה"ב זכתה באימון במזה"ת

בוסטון, יום ב', — הצבעה בבית הנבחרים בענין הצבתם של טכנאים אמריקאים בתחנות האזהרה בסיני נקבעה באורח ארעי לתחילת החודש הבא — זאת אמר היום א' תומאס אוניל מנהיג הרוב בבית.

בובור פנה הנשיא פורד לקונגרס בבקשה שיאשר תוך שבועיים את הסכם הביניים הישראלי-המצרי, יחד עם הצבת משקיפים.

"כמנהיג הרוב בבית, ברצוני לומר לכם כי ניתנה לבקשה וכי קבענו באורח ארעי דיון בנושא זה בבית בתחילת חודש אוקטובר" אמר אוניל מהופיעו בפני ועדת הבתנדס של בוסטון רבתי.

הוא הצביע על העובדה כי ארה"ב היא המדינה היחידה המסוגלת לזכות באימונם של ישראלים והערבים כאחד.

אוניל קיבל מידי שגריר ישראל בארה"ב, שמחה דיניץ את מדליית ראש הממשלה. זו הפעם הראשונה שלא-ישראלי זכה לכבוד זה. מנהיג הרוב בבית הנבחרים היה אורח הכבוד בסעודה שקיימה הזנדה.

יחד עם המדליה קיבל אוניל מכתב הוקרה מידי הכנסת, כר ישראל ישעיהו.

במכתב מעלה מר ישעיהו על נס את הכ'כתו האיתנה של אוניל בתמיכתה של ישראל להבטיח את ריבונותה כמדינה דמוקרטית במזה"ת.

חוסיין מגיע היום לשיחות בדמשק

דמשק, יום ב' — המלך חוסיין מלך ירדן יגיע מחר לדמשק לשיחות עם הנשיא אסד, — על כך נמסר הבוקר.

המלך יגיע לדמשק יחד עם ראש הממשלה זאיד אל-ריפאעי המשמש גם כשר הגנה ושר החוץ. בן יצטרף אל חוסיין ראש הלשכה המלכותית מודאר בדראן.

המלך הירדני ערך את ביקורו הרשמי האחרון בסוריה בחודש אוגוסט.

מצרים מתכוננת למסע הסברה נרחב

כווית, יום ב' מצרים מתכוננת לפתוח במתקפה נגד הבקורות מארצות ערב, כתגובה על הביקורת שנמתחה על מנהיגי קאהיר בקשר עם חתימת הסכם הביניים המצרי—ישראלי — על כך מוסר היום העתון הכוויתי "אל-סיאסה".

במסגרת מבצע זה החליטו שלטונות מצרים לפרסם ברבים את הסכום הכולל של המענקים שנתנה קאהיר למפלגות, לארגונים עממיים ולמנהיגים במדינות ערב, החל משנת 1955 עד אוקטובר 1973.

ועדת חקירה, בראשות גנראל עבדל חמיד באלב, מי שהיה שגריר מצרים בבירות קיבלה על עצמה לערוך סיכום מלא של מענקים אלה, מציין העתון. (פ"צ)

למרות מאמצי הפיוס של שר החוץ הסורי:

נמשכות ההתנגשויות בביירות: אנשים נחטפים במחסומי־דרכים

במרכז ביירות נהרסו 1500 חנויות ובתים מאש הצלפים * האשמות הדדיות בקשר לאי קיום הפסקת האש * הוקמה תחנת רדיו חשאית של הפלנגות

ביירות, יום ב', — מעשי האלימות בין הסיעות היריבות העשויים לזעזע היום את ביירות, ורדיו לבנון הודיע היום כי אנשים נחטפים במחסומי דרכים.

בעוד מנהיגי המדינה התכנסו בארמון הנשיאות כמחוץ לביירות מסרה תחנת השידור כי אנשים נעצרים ונחטפים, על סמך תעודת הזהות שלהם, בלבנון רשומה דתו של כל אחד על תעודת הזהות.

הקרבות שכבר בלשך היום אלה דרי ביירות כסר כי לפנות ערב היזיזו אנשים מסויימים ובהיינים מחסומי דרכים ממקום למקום בחבלי העיר.

הקריין הוסיף "אי אפשר לאמר כי התושבים יכולים לנוע בבטחון מלא". תחנת רדיו חשאית שהוקמה ע"י מפלגת הפלנגות הנוצרית הודיעה, כי המליציה בת חמשת אלפי חברי הפלנגות "הועמדה במצב כוננות מירבי בתכנה לאפשרויות הגרועות ביותר".

אזהרה זו שונתה בעקבות האשמות הדדיות כי הצד שכנגד מנסה לחבל במאמצי השלום הנערכים ע"י שר החוץ הסורי עבדול חאלים חאדאם העושה שהה בביירות.

התנועה העידיר של הפלנגות מסרה היום, כי הקצים במאמצי התיווך של חאדאם התעוררו בשל "חילוקי דעות בין השר המצו לבין פלבאנט".

חאדאם קיים שורה של פגישות עם קראמה, נציגי הממשלה שהוהלים על הבעיות הדתיות וההשפאלניות תידיבות.

במרכז ביירות שם נהרסו כ-1500 חנויות ובתים באש מרגמות ופיצוצים ההולכו אנשי הפלנגות אש עם צלפים שמאלניים של השכונות הסמוכים.

ערימות גבוהות של אשפה שלא נאספה זה ימים, מנחות בכל אחד רחובות. גם גופות של אנשים שנהרגו בחילופי היריה מתגוללות ברחובות. עכברושים ההלו מופיעים ברחובות בבאוהיהם, והלשכת הבריאות העירונית מזהירה מפני מגפה של כנגית בעיר. בביירות אין מים ואין חשמל זה ארבעה ימים.

פורד: יתכן שארה"ב תשתתף בהדחת ממשלה

סנפורד, קליפורניה, יום ב', — נשיא ארה"ב ג'ראלד פורד אמר היום אם, כי אין ארה"ב להתנהות שלפי שעה להעמיד למדינה פוזה היסטוריה בלשהי יכולה בה"ב או לסגור לה ידע לפיתות בלי נשק אטומי.

בשיחה עם סטודנטים של בית הספר למשפטים של אוניברסיטת סנפורד, ציין פורד כי היפוך בדיקה של דרכי הפעולה והשימוש בטילי קרקע-קרקע מדגם "פרשינג" המסוגלים לשאת ראשי חץ גרעיניים. אם יוחלט לספק טילים מעין אלה לישראל.

"אני בטוח שבמהלך העיון בנסל בכל השאה של השימוש יהי המעלה...".

במהלך הפגישה עם ציבור הסטודנטים הבהיר הנשיא פורד כי אין בדעתו להוציא מכלל אפשרות שארה"ב תשתתף בפעולות מדינית כזויה, שבמטרתה ויעשה בצוך להדיח ממשלה זרה.

בית הספר תלמוד תורה הרא"ם — רחובות
ברכת מזל טוב כנה ולבבית
למנהלנו המסור והנערץ רב הפעלים ממניחי היסודות לחנוך החרדי ברחובות
הרב **משה שלמון** הי"ו
ולמשפחתו הכבודה
לאירוסי בתו המצוינת והמהוללה **מלכה חיה** תחי' עב"ג
ענבי הגפן בענבי הגפן
יהא רעווא שהזוג יעלה יפה בקשר של קיימא
לתפארת המשפחות הכבודות
חבר המורים והעובדים

המרכז לחינוך תורני
רח' היה 9 — זכרון יעקב
לתלמידינו בעבר ובהווה, ולכל בני תורה ואוהדים
הננו מתכבדים להזמינכם
ל-שמחת בית השואבה
שתתקיים אי"ה בבנייני המרכז לחנוך תורני היום, יום ג' דחוהמ"ס שעה 4 אחה"צ, בלווי תזמורת וכבוד
שישו ושמחו. בשמחת תורה

ביהמ"ד מהרי"ץ — בני ברק
רח' חזון איש 12
כל ציבור קהל מתפללי בית מדרשנו ותלמידי ישיבתנו הק' מוזמנים בזה להשתתף
בשמחת בית השואבה בסעודת מצוה
שתתקיים אי"ה היום, יום שלישי, אור לד' חוהמ"ס בסוכת בית מדרשנו בשעה 8.30
בהשתתפות **כ"ק אדמו"ר** שליט"א
בכבוד רב
הגבאים

הסתדרות אגודת ישראל באר"י
סניף בני-ברק
היום, יום שלישי ג' דחוה"מ סוכות בשעה 8-00 בערב תיערך אי"ה בבית הכנסת הגדול ברחוב ר' עקיבא 53
עצרת חג מרכזית
הנואמים:
הרב הגאון ר' לייבל ב. הלפרט שליט"א, רב בצפון ת"א, מלפנים אב"ד ושליר
הרב הגאון ר' משה זאב פלדמן שליט"א
הרב יצחק מאיר הי"ו, ראש עירית בני-ברק
ראש ישיבת חסידי גור הרב אברהם ה. הרשקוביץ הי"ו, יו"ר אגודת ישראל בב"ב
— [illegible] —
מקומות מיוחדים לגברות

הבטיחו לעצמכם את התזמורת החסידית
"פאר" — הרשקוביץ
ובנוסף לאוירת השמחה
בשמחתכם תקבלו גם
תקליט חסידי חנם
— לפי בחירתכם
הזמנות: ... ר' עקיבא 84,
בית טלפונים 03-788047, 03-792669

יותר בזול
לקראת החגים
רשמי קול, פטיפונים, הדפסת המיתוג, בצלמות, מערכות סטריאופוניות
כדאי לקנות אצל רפאלי, בני ברק, רחוב ר' עקיבא 93

ברוך דיין האמת
נפלה עטרת ראשנו
נלקח מאתנו בעלי, אבינו היקר האהוב והחביב
ר' שלמה יוסף בן ר' שלום הלוי **שיינר** ז"ל
מפינצ'וב — פולין
הלויה התקיימה אתמול, ב' דחוהמ"ס, י"ז תשרי תשל"ו (22.9.75) בהר הזיתים בירושלים
מבכים מרה
המשפחה
יושבים שבעה אחרי החג, בבית המנוח
תל-אביב, רחוב ... המלך 32

מפני קדושת המועד

המחלקה לקליטת עולי ברית המועצות
של אגודת ישראל
היום בשעה 2 אחה"צ בדיוק באולם הגדול של מלון "המרכז" בירושלים
עצרת החג
לאחינו העולים
מרוסיה, גרוזיה ובוכרה
בראשות גדולי ישראל וראשי יהדות התורה
— בליווי תזמורת —
בני ירושלים מוזמנים!
מקומות מיוחדים לנשים

התאחדות בני הישיבות בדרום
ת. ד. 92 אופקים
בית מדרש גבוה להוראה
כולל "אוהל יוסף אשקלון
עצרת עם
ושמחת בית השואבה
אנו שמחים להודיע לבני הישיבות בדרום ולקהל הרחב באשקלון שהיום, יום ג', ג' דחוהמ"ס תתקיים אי"ה
עצרת עם ושמחת בית השואבה
בהיכל הכולל (ליד התחנה המרכזית) באשקלון
בהשתתפות **ראשי ישיבות, רבנים ואישי ציבור**
הקהל הרחב מוזמן
התחבורה תצא **מבני ברק** — מגבעי? בשעה 7.00
מבאר שבע, מאופקים, מנתיבות ומשדרות — מרכזי ההתאחדות
תזמורת מעולה תנעים את השמחה

מדוע שותים בזול המועד
יין קונדיטון?
כי תוי"ל החשיבו מאד את היין קונדיטון כדמוכח בירושלמי פ"ב דמועד קטן ה"ב: "רבי יונה הוה ליה סיפרין אתי שאל לרב הונא: מהו למזבינהו במועדא? אמ' ליה: שרי. מיזהר את במועדא דאת שתי קונדיטון במועדא". התיר לו לסחור כדי שישמח במועד ע"י שתית יין קונדיטון.
קונדיטון
היין העתיק ביותר
יקב אשכול מוצא
כשר למהדרין מן המהדרין
בהשגחת ועד הרבנים של אגודת ישראל בירושלים

מחר
יום רביעי, י"ט תשרי
יומא דאושפיזא
דאהרן כהנא קדישא

ברכת כהנים ליד כותל המערבי

כל הכהנים שבארצינו הק' מתבקשים להשתדל לבוא לברך את עם ה'

* זמן תפילת שחרית בשעה 8
* ברכת כהנים דשחרית בשעה 8.45
* תפילת מוסף ברוב עם בשעה 9.45
* ברכת כהנים דמוסף בשעה 10

ספרים * סופרים * ספרות

הרב ח. ש. פרוש

בצל החכמה — חלק שלישי.

„נשאלתי אם מותר לבצלאל מפה כבלבאורן יצ״ו במוצש״ק אל גבר׳ בנייריורק לאיזה צורך, כי בעת שב׳ בר-מוצ״ש פה, עדיין יום ש״ק בניו־יארק, ההי במצוה לעכרים לעשות מלאכה בשבת, או דילמא בתר יש־ראל המצוה אזלינן, ולדידי׳ באותה שעה כבר חול גמור הוא ומותר לו לצוות לעכרים לעשות מלאכה — אתי נמי נשאלתי פה וינא יצ״ו מ־סוחר מניות, אם מותר לו בעש״ק לתת הוראה טלפונית לסוכן גבר׳ ההד בנייריארק יצ״ו, שהלה יקנה שם עבורו מניות מסוימות אחר ש־נפתחת הבורסה שם אחר הצהרים ב־שעה ארבע. באותה שעה, הוא עדיין יום עש״ק בניו־יארק, אבל הוא כבר שעה תשע ליל ש״ק פה וינא, אם אזלינן בתר יש־ראל המצוה ולדידי׳ הוי כבר ליל ש״ק בשעה שהסוכן יקנה המניות עבורו ואחד, או דיל־מא בתר המקום שנעשית בו המלא־כה אזלינן, ושם הרי גם בשעה הקני׳ עדיין יום חול הוא ומותר".

שאלות אלו והדומות להן נידונות בהרחבה בקי״ל סימני הספר „בצל החכמה" — חלק שלישי להגאון ר׳ בצלאל שטרן שליט״א אב״ד דק״ק קהל יראים בעיר הבירה וינא, לפנים אבד״ק הרצשנדט, פאקא, עדת יש־ראל בעיר מעלבאורן. הנשיא התאח־דות הרבנים החרדים באוסטרליה.

לפניך תורת חיים בכל הליכות ה־חיים, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, דיני מקח וממכר, הל־כות אורח חיים בצד בעיות מסובכות בדיני דבית, עניני אבן העזר ליד ש־אלות קשות ביורה־דיעה, בירורים ש־הזמן גרמא ופלפולים בדברי רבו־תינו הראשונים והאחרונים אשר מ־פיהם אנו חיים מאותה שעה שעמדנו כאיש אחד, בלב אחד, ליד הר־סיני ועד אחרית הימים בהם „לא ילמדו עוד איש את רעהו".

המחבר שהוא דמות מרכזית ביום בעולם ה„משיבים" מסתייע בבקיאותו המקיפה בספרי השו״ת למיניהן, וב־פתיחותו לכל השאלות האקטואליות בכל שטחי החיים, דעתו רחבה לא רק בפסק אלא גם בהבנת המעשה ה־יום־יומי, בקיצור רב פוסק בעל שי־עור קומה העוסק בבעיות קשות ד׳ אינו מושך ידו מספיקות שהן כאילו נראות כדברים של מה־בכך.

אין ספק כי בראש וראשונה תופ־סת אלו מקום, הגישה הרוחנית באמ־נרי, זו הכורכת יראת שמים עם הק־פדה על מנהג קל של דורות ראשו־נים, כך שאינו נמנע מלדון בשאלה של מנהג אדמת גויות והצפרגים וכו׳

דומה, אך מאידך גולל הוא לנגבי השיים והעוסקים בתלבוש חמורות של דיני שבת, או רבית וגזר. וכאן כח־ אוחים בקיאות עצומה בהליפות רבה כשהמגמה היא אחת: לאפוקי שמע־תתא אליבא דהלכתא.

העידן המעדוני של כלי התקשורת מוצא את ביטויו בשו״ת „בצל ה׳ חכמה" כגון: אם מותר לבן א״י לטוס באווירון מא״י לחו״ל ביו״ט שני של גלויות יתיד, ואף שאלות ספציפיות הנובעות למקום דבבותו באוסטרליה, לאיזה רוח יהיו מכוונים פני החתן תחת החופה באוס־טרליה, או לאיזה צד יסוב פניו ב־שעת קידוש הלבנה במדינה אוסטר־ליה, וכן החזרה פניו באמירת בואי בשלום בקבלת שבת „אנחנו פה עיר מעלבארן" וכן בדין בתי הכנסת באוסטרליה שמתפללין לצד מערב (נוטה קצת לצד צפון), לא היה לנו להפך פנינו לאחורינו נגד צד מזרח ממתכוונו ולהלו הוא מיישב את המנהג בטוב טעם. מכלול הבעיות הוא מקיף ותובע ידיעה עולם ההלכה, הנה דיני קדימה בברכות, השוב באותו נושא באלה „אקמאוליה" על אכילה בלידה, אם דינה כאוכלין בבדיה או כמעסקין ברביעית לגבי ברכה אחרונה, ומה דיני של הגביע עבר הגלידה אם חייב היא בכלל בברכה, אחרי שהוא טפל לגלידה, יאם בכלל יש מקום לברך ברכה אחרונה על הגלידה לאחר ש־שותין באבלהה הרבה, בין היתר שאלות כאובות: כספי שילומים של האשה, כה זכות הבעל בהם, האם מותר לקבל נדבה לבנין בית הכנסת מישראל שמר יחלל שבתות על מנת שירשבו לזכרון עם קריבו שהיו מר מר לחלל שבתות, ספרים שנדפסו ע״י מין בדפוס איכימס, וכדי מה דינם. בך הזדן הוא הלכות רבות בגאונות ובהבנה מתוך דעת זקנים של גדולי ההלכה הדברים מאירים ושמחים.

קצרה הוריעה מלהאריך אודות ה־נושאים הרבים הנידונים בספר גדול הכמות (מכיל רל״ב עמודים כפולים) שהוא בעיקר רב האיכות.

אך דבר אחד ברור, לפנינו ספרו של גאון ועוסק אשר רבים מתחממים לאורו ונהגים כהוראותיו ואין ספק כי לא רק רבנים היושבים על מדין ימצאו בו ענין, אלא גם תלמידי חכמים רגילים יתבשמו מריחו הניחוח של הלכה למעשה, אשר יראת טהורה מתנוצצת בו, מי יתן והגאון ר׳ בצלאל שטרן שליט״א יוסיף לזכות את הרבים בפסקיו ולהגדיל תורה ולהאדירה עד ביאת אליהו כהן צדק ומלך המשיח דמוכח דאין ב״ב.

בצלאל לנדוי

הפצת אתרוגי ארץ ישראל

(מאמר שני)

בעקבות הבסיס ההלכתי, שהובא לד־עיל, כאמור, בראשית ספרו „נפש ה־ח", הפעיל הרב מקאליש תעמולה נרחבת להפצת אתרוגי ארץ ישראל. את האתרוגים היה הרב מקאליש מפיץ בקהילות פולין וההכנסה העודפת על ההוצאה היתה מוקדשת לטובת „כולל הוארשה" בירושלים.

בידי הרב התמיד ר׳ מאיר עטרשפעל, מיסודו של ביהמ״ד החרדי הראשון „בית יעקב" ביישוב החדש, נשתמר מכתבו של הרב מקאליש לגיסו ר׳ ליבלים פאוגר, בו הוא מודיע: „הנני שולח לכבודכם אתרוג אחד מיבחר שבמובחרים מארץ הקודשה, כי אתרוג כזה מארץ הקודשה רחוק המציאות, והוא יקר משהם ופז רב — ואב יחפוז אתרוג מובחר אחד עוד בציון זה, כא־שר ידידו לי ברעסעקע, אראה לשה־לח כי מוצעים הם, ורבים האיאלים מקודשי הדור מובחרים כאלה, ובצורים בחרתי מאד מובחר שבמובחרים", ר׳ הוא מוסיף להתנגן „נא להשתדל ש־אנשי שלמנו לא יקנו שום אתרוג בקאוס, ובפרט אלה שחתמו על צד־מה, חלילה להם למעול מעל ולבגוד בגוי".

וכך היה הרב מקאליש מפיץ את האתרוגים בקהילות הגולה: כל את־רוג ואתרוג מונח בקופסא תעודה סמוך מציק הקונה. כל הבא לקנות אתרוג למצוה נותן דמיו חמשה רובלים, ונוטל קופסא מבין הקופסאות התחוסות, רק לאחר החגים החזיר, הוא פותח את הקופסא, ואם אין האת־רוג מניח את דעתו הריהו חוזר ונותן חמשה רובלים ונוטל קופסא אחרת, עד שהוא מוצא אתרוג שלבו חפץ.

ערעורים על מעורבות כולל וארשה בעסקת האתרוגים

כאמור, יזם הרב מקאליש את עסקת האתרוגים כהלך מגמות מספר: להגביר את הקשר בין תפוצות הגולה לבין היישוב בארץ ישראל, לעודד את פיתוח החקלאות בארץ הקודש ולהג־דיל את הכנסות הכולל שאליו השתייכה התכנסה היתרה על ההוצאה.

הרב מקאליש לא היסס להשקיע מ־כספי הכולל במטעי האתרוגים, הש־קעה שהשתלמה במשך השנים, אולם בשלתו היו שטענו נגד סיכון כספי הכולל ע״י השקעתם במטעי האתרו־גים ובניהם היה עורך „החבצלת" י״ד פרומקין.

כך השמעה טענה נגדית מצדו של יואל בריל עורך של „הלבנון", ה־עתון המתחרה שהופיע במאינץ. במכ־תבו שנכתב לפני מאה שנה בדיוק ביום ב׳ י״ד אדר תרל״ח, הוא מצרער, באוזני יחיאל מיכל פינס על עיסקת האתרוגים של הרב מקאליש ומגמה לרמוז על מעורבותו של ר׳ זלמן לעווי מגדולי המכינים להבטין בנטיעות ה־אתרוגים, בין מורכבים ובלתי מורכ־בים שנמנה בין ראשי כולל וארשה, בעיסקה זו.

במכתבו הנ״ל טוען יחיאל בריל: „בשנה הזאת השביל מר הנוגי (הוא ר׳ יעקב ספיר בעל „אבן ספיר" ואחד המומחים הראשונים לאתרוגים) לחבר אליו גם את הרב ר׳ זלמן לעווי, העו־שה המעשה של כולל וארשה, המוש־של על רוח הרה״ג אירבוך, ובזה הצ־ליח בידו מר הנוגי לעשות שותפות או מסחר עם הרה״ג ואקס מקאליש על ששת אלפים אתרוגים מאתרוגי יפו, וכמדומני שמשלם הוא בעד כל אתרוג רק ערך 5 פיאסטר, ומובן מאליו שהרה״ג אוירבאך, אשר בשנה העברה התמר־מר על אתרוגי יפו היו בעיניו פסולים, על אשר יוצאים מתחת ידי המפרדים, עתה היא מכשירים ומהלל שבע, כי הדיעה שמורית הרה״ג ואקס מאתרוגי א״י הוא נותן לכולל ווארשא שהוא נשיא הכולל הזה בחו״ל במקום הגאון מיזליש מווארשא".

ולה טוען איפוא שהרה״ם אירבוך הס־כים לעיסקה א׳, כדי להגדיל את הכנ־סותיו של כולל וארשא. ואין לערער על כך שאכנם נודע יציאה האתרוגים בין היתר להגברת הכנסות הכולל. כדי להשתיק את הקטרוג, שיצא בימים ההם ע״י המתנגדים. לפסקי האתרוגים, בטענה שהאתרוגים הם בחשש מורכ־בים הוקמה ועדה מומחים מיוחדת לב־דיקת כשרותם, אולם גם לאחר בדיקה יסודית נשמעו ערעורים מצד גורמים כשרים. כי ההיתר ניתן מתוך ענין בהגדלת הכנסות כולל וארשא.

לא נבוא כאן להגן על כבודו של ר׳ זלמן בהר״ן מגדולי בוניה של ירושלים, המתואר במכתב הנ״ל כמושל על רוח הרה״ג ר״מ אוירבוך. „ובכן שהוא היה תלמיד המובהק ושימש כאחד מעושי דברו בעמידתו על משמר קדושה ירושלים, אולם הם מלהזכיר חשבונות אישיים. והדבר הוגם בדרך הצעת המומחים, הנ״ל. פרשת ועדת המומחים, שהוקמה לפני מאה שנה לבירור כשרותם של מטעי יפו, הוא נושא בפני עצמו הטעון ליתוד ובירור. אולם מתוך הדרייה אנו למדים על תהילתו, וכך ציון בשולי הדרייה. „ובכן בי הרב שלמה זלמן לעווי עושה עתה מסחר באתרוגי יפו אבהוקים, לא רצה להוציא גם הוא". ודמוי המוטלה הניאה כהרב אבן ע״י ר״א כיטוב בספרו „הנוחה שערי", וצריין לא מיצה את בלוא החומר ופרקים מתולדות הריה ניתן להוסיף כהנה וכהנה.

הביקורת לא היתה מיוחדת כנגד כולל וארשא שהיה מעורב בעסקי ה־אתרוגים של הרב מקאליש. אף כנגד מטעי כולל הפרושים, שעודדו אף הם את ייצוא האתרוגים, הוטחה ביקורת על הצביה כספי הכולל למטרה זו. הזכירנו את כינויה של וועדת המומחים הנ״ל במסגרת באמצעים של דבר יהד־שלים לעידוד את יצוא האתרוגים, ר׳ ההולך על כך באסיפה מיוחדת. אולם יצאו עירורים על הוצאות הנטיעה והר־ענבתם בגלל שימוש משלחת זו, ובך אנו קוראים במאמר (הבצלת תרל״ח, גליון ל״ד על „ירושלים (מצבה)". ואם יקיה לשבעים המכבי הפרושים יאסטר יהודי, האם לטובת עניים יאגנת פלוני הכהן הציג לצאיהם כי טוב ונבות לשולה אבשים לתור את גנות האת־רוגים אשר מסביב לצפת וטבריה. לדבר הזה יש גם כתוא לכסף ההוצ־אה. האסיפה בזרה בחכמתה בי נבון החור, ועד מהרה יצאו ששה מבקרים לשפת בכפרי הגליל על הוצאות הכולל, יביה גם שכר, ובעברות גא־כנה יעידו בי האתרוגים יגדלו מבלי פסולה הבעיים המה — — — האם לא הקין גדול נתקן באסיפה הזאת? ומם לא כסף רב הוציאו על הדבר ה־נשגב ההוא, כי הן לא רחוקים המה כפרי הגליל מעירנו, ולפי דברת ר־בים אף צלשים חמש לירא הוציאו המבקרים הנכבדים בדרכם זה, והך כהה, אחר אך המשים משפחות עצ־רו כה לחיות בו ירח ימים, במה נד־שב הוא זי. כמנהלי כולל וארשה, כך גם ממני כולל הפרושים התע־למו מביקורת התנועות והמשיכו ב־פעילותם היזובית, שהיה בה גם מ־שום עידוד לישוב ארי״ו וגם משום עזרה קונסטרוקטיבית להכנסות מכ־בידה לישבי ירושלים שממספר אפ־שרויות התעסוקה שלהם היו מוגב־לות בזכרת, בתנאי הימים ההם.

עם הגברת הפעולה להפצת את־רוגי ארי״ו הודהבו מטעי האתרוגים, לא רק בגליל אלא גם ביפו וביהוד אר־צי הארץ. והיתה בזאת פריצת דרך לייצוא אתרוגים לקהילות חו״ל. גדולי ומוכי ירושלים עסקו בסחר זה אתרוגים, וכדוגמא נזכיר את ר׳ ביי־ניש סאלגם, בנו של הרשיים דבה של ירושלם, ר׳ זלמן בהרי״ן, ר׳ ישעיה אורנשטיין, ואין כל ספק ש־הם ראו בייצוא האתרוגים לא רק עסק מסחרי שאיפשר להם להתפרנס מעמלם בדרך כבוד ולא להזדקק ל־קופת הצבור, אלא שהם ראו בזה אחד הצינורים להדק ההדדיות של קהילות חו״ל עם ארץ הקודש, ארץ אשר עיני ה׳ אלקיך בה.

הרב מקאליש ורבי ישעי׳ אורנשטין מתווים תוכנית לפיתוח כללי

מתוך אגרותו של ר׳ ישעיה אור־נשטיין, המצויה בידי כותב הטורים ואשר תפורסם במקום אחר, אנו למדים על נכונותו של ר׳ ישעיה, מבצירי המובהקים של הישוב הישן ומגדולי הלוחמים נגד בתי הספר ה־חשיים, להנות שבם לימינתו של הרב מקאליש, לפעילות קונסטרוקטי־בית ולפיתוח כלכלי. בן הוא רומז שהבור למערכה זו, רבי זלמן בהרן, מראשי כולל וארשה והמנהיגיו ה־בולטים של היישוב הישן, נכון לתת ידו לכך, אם כי לא ניתנו הדברים להיאמר בפומבי.

במכתבו זה הוא מספר כי בתקופת שהותו בביתו של הרב מקאליש, ב־תורף הרל״ם, נידונה ביניהם הצעתם של ראשי חברת „מזכרת משה", אשר הריצו אליו מלהבדין לשיתוף פעולה בפיתוח ירושלם.

הרב מקאליש היסס לענות להם בזות: „והסמד היבוקו אתו, יען כי לא ידע את האנשים בבדקתם ויראר־תם, וכאשר כשהיר קרן התורה ה־יראה הולך ושפל, לולא נותנה עיד לדי אשר ההיה ברה ונקיה מדודף אחרי ההבל המדומה ולהשתפך ב־ילדי נכרים, הלת אה״ק ובראשה ע״ק ירושלם ת״ו, ופן ואולי יאבו האנשים במשך הזמן לנהל את צאן קדשים אחרי מדבורותם אין רצוני להיות ב־חברותם".

הר״י אורנשטיין מוסיף על דעתו של הרב מקאליש „ולו ידע כי לב האנשים הללו שלמים הם, ואין סב־בתם אך להרים קרן הארץ, ולגדל תרפת העני מהעם היושב בה, ויגה־לום ללכת בעקבות אבותיהם, ותחת השגחת דבני צדיקי הזמן היושבים בקודש יעמידו, להשגיח עליהם בעין פקוחה על עבודתם ויראתם, כי אז בגבורות הארי ומהרות הצבי היה מד־לג על ההרים לתת ידו אתם בחוב־רתי".

רבי ישעיה מעיד על הרב מקאליש „שהוא בקרוב בזפו נפשו ומאודו ד׳ נגנו, להפש בחיפוש נרות לטכס ע־צות, להסיר תרפת העני והחוזק מ־יושבי הארץ". אף משתדל היה לבר־כום הישוב על יסוד חקלאי „ואמות אמונה נפצו, כי ישלחו אחבי״י את ידיהם בעבודת האדמה, ואז ירצו לפני קונם, ולמסרה הזאת הקדש פעולתי". בעקבות שאיפתו זו הציע הרב מקאליש לדבי ישעיה לקבל על עצמו „שליחות של מצוה „לקבץ נד־בות בין אחבי״י יושבי פולין ורוסיא אל המטרה הזאת, היינו להפיס אקציאבען (מניות) כל אקציאן בסך 25 רובל ולכל הקונה את האקציאן יהיה לו חלק בארץ, בנחלת הארץ, ובכל המצוות אשר יסופו מפירותיה, והכסף יבנו לאחוזות, ומהמקובץ יל־קח קרקעות ויגנו בידי אחבי״י ל־עבדם ולשמרם".

רבי ישעיה אף גילה נכונות להיר־צות להצעה כדבריו: „הנני נודד בין בה והנה לחפש עזר מהמתנדבים בעם, ובמקום ביאי אעמעמה מה בפי אבצי מוצ לדבר ההוא ואשיבנו דבר". לאחר שיחות בקהילות ישראל שם עבר בדרכו הגיע רבי ישעיה למסקנה: „לפי השערתי יש לאל ידי לעשות רבות בזה, אך צריך יגיעה רבה ומהיגות בלי לתם על הזמן".

מאמציו של הרב מקאליש להיתבות בשעפי האתרוגים לא זכו בשעתם להד־צנות הדרושה, כשם שיתר הצעותיו לקידום קונסטרוקטיבי של הישוב ה־ישן לא נתקבלו בעין יפה. הצעתו להקדיש סכום נכבד מכספי ה„חלוקה" לרכישת חצרות בירושלים העתיקה ולהושיב בהם את בני הכולל, הצעה שהולבה בה מגמה מוצהרת להרחיב את גבולות הישוב היהודי בירושלים העתיקה, נדחתה אף היא ע״י ממוני הכולל בימים ההם, מחשש לפגיעה בבני הכולל שהיו סמוכים על הכ־נסות ה„חלוקה" וכל צמצום היה פוגע בהם.

הרב מקאליש שינר סכום ניכר לירושלים לרכישת חצרות ברובע באב־א־חוטא בעיר העתיקה, משמאל לדרך היסורים, מתוך מגמה, לבסס את האחיזה היהודית באזור זה. בהז־דמנות שניה נוכח כי שם היתה ראשית ההתיישבות היהודית לפני 150 שנה, השלטונות המוסלמים דחקו רג־ליהם בכיוון הרובע היהודי במעלה הר ציון, וכוללי החסידים השתדלו להתבצר דווקא באיזור זה. להצעתו הבלתי שיגרתית של הרב מקאליש קמה התנגדות מצד מנהלי הכולל ב־ימים ההם, ורק חצר אחת נרכשה בכספי הרב מקאליש, והיא מצויה ברשות הכולל עד היום הזה („חצר בת המשקל" עוסקים ראשי הכולל דהיום בהקמת קריה שלמה בסביבות רמות והיא „רמתיים צופים". והוא דר־כם צלוחה).

בסוגרים יצויין כי גם לאזור זה, בסביבות קבר שמואל הנביא, ישנה מסורת התיישבותית דבת יוחסין, אם לפני שלוש מאות שנה ומעלה, כאשר במקום התגוררו חקלאים יהודים ש־היו באים לירושלים לחגים ולימים הנוראים, ואם בראשית השלטון המנ־דטורי, כאשר ביוזמתו של רבי עקיבא יוסף שלזינגר, התארגנו שוכרי החו־מות מבני ירושלים לרכישת קרקעות באזור זה במסגרת „רמתיים צופים".

מחוץ זה, דחיית הצעותיו של הרב מקאליש, גרם לצמצום תחום המושב היהודי בצפון ירושלים העתיקה בין החומות, אולם בבמאמרנו אנו מצמ־צמים לעניננו נטיעת אתרוגים, ואמנם לא ארכו השנים ומטעי אתרוגים נוטעו באזורי הארץ השונים.

ליצירת גשרים בין הישוב הישן והחדש

כותב הטורים מוסיף כל רמז או נסיון שנעשה אי פעם לגשר על ה־פער בין הישוב הישן והישוב החדש, כך למשל לא הוערכה כראוי עד היום יציאתו של ר׳ חיים דוב לשמש כשו״ב במושבה שפיה הסמוכה לזכרון יעקב. לסבי ר׳ חיים דוב (חתנו של ר׳ יעקב דוד ספקטור, אחיו של רבי יצחק אלחנן מקובנה), היו אפשרויות להר־מתור גם בירושלים, אולם הוא בירר להתיישב במושבה הקטנה אשר במור־דות השומרון, ועד יום פטירתו שי־מש שם כנציגו המכובד של הישוב הישן.

אף כאשר השיא את בתו לרבי נחום ויספיש הי״ל, בנו של ר׳ דוד בהר״ן, העביר אותו מירושלים למקום מגוריו בשפיה, העברה שזכתה לברכת זקנו הגדול רבי עקיבא יוסף שלזינ־גר, בראותו בכך הגשמת משאלות לבו תפשו להרחבת גבולות ישוב ארי״י על טהרת הקודש.

אם לדבי עקיבא יוסף היתה נציג בשפיה, הרי הבדו במערכת ירושלים רבי ישעיה אורנשטין, זכה לנציג באזור זה, בשעה שבנו של רבי יעקב אורנשטין, ר׳ יוסף חיים, והוא נ״סו של ר׳ משה בלויא, נתקבל כשו״ב במושבה המרכזית בשומרון, היא חד־רה.

רושמי קורות ירושלים, שיעקבו אחר פעילותם של מוסדות הישוב ה־ישן בשנות תרי״ט—תי״ש לא יוכלו להתעלם מחלקה של אגודת הסתר „אחוה" בעניני הרבנות וכו׳, ואם כי חסרה עדיין הפרספקטיבה הדרושה להערכה, אין להתעלם מן העובדות וכך מסופר שנציג לשכת „אחוה" ב־חדרה יצא לחפש אחר שו״ב למושבה חדרה, ודגליו מובילו אותו ללשכת „אחוה" בחברון, שם החלום לשגר את הר״ח אורנשטין לחדרה.

המושבה חדרה נוסדה בשעתה ע״י עולים חרדים מליטא, ובין מייסדיה נמנה רבי משה מרדכי עפשטין (לאחר מכן ראש ישיבת חברון סלאבודקה). עם השתלטות החילוניות בחיי הציבור חלה במושבה זו, כמו ביתר מושבות הישוב החדש מחוץ לירושלים, הידר־דרות בעניני הדת, והר״ח אורנשטין שהגיע לשם, מיד עם סיום השלטון הטורקי, נתקל באוירה עויינת מצד תושביה. תושבי חדרה לא נמנו על הקבוצות השמאליות, שראו בין מטר־רותיהן התפרקות מעול תורה ומצוות, אלא דווקא מחוגי הימין האזרחי, אד־לם לגבי ההידרדרות החילונית לא היה כל הבדל ביניהם.

לפני שנים אחדות הוסערנו למקרא הידיעות על התנגדותם של תושבי שכונת הפועלים בחדרה להקמת ישי־בה בתחומה (ברבות הימים הוסדרו העניינים וישיבת תורה מתפתחת לתפ־ארה, בחסותה של ישיבת איטרי הירו־שלמית), אולם רבים יופתעו לדעת כי עוד לפני כחמישים שנה כאשר הר״ח אורנשטיין, בן למשפחה הירושלמית והחתן למשפחת קלונסקי החברונית, הגיע לחדרה לבוא שטריימל לשמש כשו״ב, נתקל באוירה עוינת, ורק בעמל רב הצליח להסדיר את העניינים הדתיים הראשונים והמוכרחים ביותר, כגון תקנת המקוה וארגון העירוב. ברבות הימים השתלב במערכות ה־ציבור, שימש כמפקד ה„הגנה" הבלתי ליגלית, שהתארגנה להגן על המושבה בפני התפרעויות השכנים הערבים, ובלבושו הירושלמי, יצא לפקד עמ־דות המגן בבבלוניה.

א. מרגלית

הנקודה

„לעומת 500 ארועים שמטפלת המשטרה מדי יום בתל־אביב, היו ביום הכיפורים 50 ארועים בלבד. שמקים אותו מאסורי בני האזור צמו והתפללו ביום כיפור". (מן העתון)

הנה היא קמה מתוך האפר, מתוך הזמן, מתוך השהו והכאוס. הנה היא: מקלחת לאור יאוש, עולה כאילו מן האין, מן הלא יאומן, מן הבלתי אפשרי. הנה היא — צפה מן התהום, מבירא עמיקתא — ומתיזה ניצים, ומאירה — מן החושך, מן האפילה — הנקודה היהודית!

היא קיימת, היא בלתי נכחדת ובלתי נכחשת. אפ־שר לקבור אותה, לטמון אותה שבע אמות בתוך הקרקע דביקה המאסת, לצפות עליה סחבות, להתיב אותה בפרגודים, להסתיר אותה בחומה של חשיכה — אבל אי אפשר להכחיד אותה, אי אפשר לכבות אותה. היא — מוסיפה להבהב במחנק, ללחוש — בתוך היוון.

ובהגיע יום הכיפורים היא מתנערת בטלטלה עזה קורעת את כל שכבות המחנק ההמונאה, נוטשת את המתאזה — ומתגלה בכל יפעתה, ואורה זורח בכל מקום שיהודי שוהי בו אם רק יהודי הוא — ישפעם את בגדיו הבואים וילבש מחלצות.

*

היכן הוא הסניגור, פרקליט הדור, שישכיל לתאר את כל עצמת האור, הבקעת מן הכרוניקה הפשוטה הזו, המסופרת בשפת המספרים היבשה את המיסתור בודא הצד, איך שבמל מתוו של יום הכיפורים על אלה שבתחתית הסולם, בשפל המדרגה. איך במלאו הללו — הגנבים, הפורצים, בעלי העבירה — פתר עמוק, תהומי, הם — שאינם יראים את החוק, אלא את זרועו המבצעת ולא את סמכותו השופטת — נחשפו פתאום פחד גדול ונורא — מצבצו של יום! מתאריך שבלוח! וכל כך נבהלו ממנו, עד שבעיר תל־אביב היו ביום זה חמישים אירועים בלבד בסי־פר המשטרה, בעוד שבכל יום אחר גדל מספר ה„אירועים" הללו כדי אלף אחדים!!

היכן הוא הסניגור, שישתיק את כל הקיטרוגים ויוד־סה אותם ויקח את הדיעה הקטנה הזו, ויעשה אותה קרדום לחפור בה תילי תילים של זכויות.

כי באיזה יום נתמעטו הפשעים כדי־כך? לא ביום שקשה לגנוב בו, שסיבות אובייקטיביות הופכות את הפשע לנמנע. לא. כי דווקא ביום שקל אובייקטיבית לבצע בו עבירות הרחובות שוממים. רוב התושבים נעדרים מבתיהם שעות ארוכות, משום שהם מסתופפים בצילם של בתי כנסיות. אפילו עי־ניהם של השוטרים אינן פקוחות כל־כך, מפני שמר־ביתם של שוטרי החוק — חלושים מן הצום. גבבוהם של כל האומות ופורציהם של כל העמים הלו נופלים על יום שכזה כמוצאי שלל רב. בכל האומות היו תנאים אידיאליים כאלה דוחפים עבריינים בבהלה למעלה. בכל העמים היו ביום כזה מספרי הפשעים ממריאים אל השיא הסטטיסטי. כי מה יעשה הבן ולא יקוסא — בדממת הרחובות, בשקט הבוקע מבתי השכנים, וכאשר כל השכונה היגרה ליום שלם לבית הכנסת?

אבל כל פושעי ישראל! דוקא ביום הזה — נוקף אותם ליבם. כשההזדמנויות מתגלגלות ונתונות לידיים — הם אינם נותנים להרים, כי ידיהם של עוברי עבירות בישראל עסוקות אז בהכאה על לב, וישותם הנשמית, המסורבלת, טועמת פתאום טעם מיוחד במינו את טעם החרטה, את נקיפת הלב, את ההרהור.

ובאותו עניין מספרת לנו כותרת אחרת על אונו של היום הזה, שהוא נושף בכוח איתנים אותה נקודה יהודית, מתוך תילי האשפה הרובצים עליה. כי גם אוכלוסיית בתי הסוהר, זו שכבר נתחתמה בחותם של עבריינות למעשה — גם זו, הקרה, הבלתי מהוללת, קיהת הרגשות, מחוספסת המחשבה — גם זו נזדעזעה פתאום, כשלוח השנה הראה לה את התאריך המיוחד הזה. ושמונים אחוז מבין כל המרצים את עונשם החליטו החלטה מופלאה: להתנ־צר, להיכנס להיכל האצילות, הרחק מעולם החומר, שכל־כך מבעו בו, מחוץ לגשמיות העבה, הדביקה, ששקעו בה. החליטו — לצום.

ככל שאדם מנסה להרהר יותר במשמעותה של העובדה הזו הוא מרגיש עצמו נדהם. נרעש, לנוכח עצמתו של היום, המקלף בבת אחת את הקליפה העבה, הקשה, המחוספסת ומגלה, בשפל המדרגה, את התוך הרך, הנכבש והכמיה.

באותה הגיגיות מספרת לנו ידיעה סמוכה על שבתון גמור של רכב ביום כפור, על הכבישים ריקים ריקים, על בתי כנסת מלאים־מלאים, על מתפללים המצטופפים ברחובות ובחצרות, כדי לשמוע אל הרינה ואל התפילה, על עשרי טליתות שמילאו את כל הרחובות ועל הרוח שהכיסה את הזוהר העכור ושלטה עליו שלטון ללא מיצרים. על פושעי ישראל שהם מלאים מצוות כרימון, על עם ישראל שהוא סגולה מכל העמים.

כי עוד לא אבדה התקוה ולא נגזרנו לבה. העמק — בסיס, בביצות, במחנק — היא עדיין לוחשת, היא עדיין קיימת! — הנקודה היהודית, וכוחה עמה לחולל נפלאות לא בשמים היא, לא מעבר לים היא, בפיו של העם הזה ובליבו היא מלחשת ותוססת ומדי פעם היא פורצת מן התהום אל פני השטח ומדהימה אותנו בנוכחותה.

בית העלמין היהודי בורשה בסכנה של הרס הדרגתי

— מאת ל. בן דב —

ש. ד. יצאה לפולין כדי להביא את אמה המנוחה לקבורה בבית הקברות של גנשה למנוחת עולמים בהר ה־זיתים בירושלים.

בשל כך סבב ציר הביקור סביב בית הקברות הגדול של ורשה בגנשה. שאל כל ורשאי, שאל כל יהודי פולני על בית הקברות של גנשה, ויספר לך כי בית העלמין הזה הוא פינת היס־טוריה.

שני בתי קברות שימשו את יהודי ורשה ובנותיה בדורות האחרונים ש־לפני השואה. האחד של גנשה והשני של פראגה. שניהם עצומים בשטחם, פניהם מקפלים סביבם אוצר בלום של סיפורים ואגדות מרתקות. כמו הסיפור על רבי שמואל זבימקובר, הקבור בבית הקברות של פראגה. יהו־די זה שהיה גביר בעמיו חי בתקופת המרד הגדול הפולני של קושציושקו (בסוף המאה הי״8) ואז כאשר גבר ההרג ביהודים, פרסם ר׳ שמואל ב־רבים כי כל מי שיביא לו יהודי חי יקבל תמורתו שלשה רובלים ומי ש־יביא לו יהודי מת יקבל רובל אחד. יהודים רבים ניצלו בזכות ההצעה הזו, ואילו אותם שכבר נהרגו זכו הד־באו לקבר ישראל, בבית הקברות של פראגה.

בית הקברות של גנשה הוקדש בש־נת תקס״ו (1806) ופראגה העתיק ממ־נו בארבעים שנה לפניו. בשטח שני בתי הקברות רבבות רבבות של קברים ביניהם גלריה עצומה ומרשימה של גדולי ישראל רבנים אדמורים, ענ־קי יהדות פולין של הדורות האח־רונים. די למנות שמות אחדים מהכהם כדי לקבל מושג מה חשיבות בתי הקברות האלו לאומה. האדמו״ר מרד־זימין זצ״ל, האדמו״ר מראדזין זצ״ל, האדמו״ר מפודדיין זצ״ל, האדמו״ר מווארקא זצ״ל, האדמו״ר מאוסטרוב זצ״ל, האדמו״ר מאמשינוב זצ״ל, ה־מגיד מקודיניץ זצ״ל, האדמו״ר מגבי־לין זצ״ל, הנצי״ב מוולוזין זצ״ל, רבי חיים סולובייצ׳יק מבריסק זצ״ל ועוד ועוד. יקצר המקום מלמנות שמותיהם כולם.

מה המצב היום בבתי הקברות ה־אלו? בית הקברות של פראגה איננו. נהרס כליל ואי אפשר היום לחזות כל זכר ממנו. ובית הקברות של גנ־שה? מצבו בכי רע. היום לפרבה הפרדוקס המזואגי משמש בית העלמין הזה המצבה הקיימת היחידה בפולין לתפארת קהילתה הנאדרה. ודוקא ה־זכר הבודד הזה נמצא במצב עגום כל כך. ש. ד. עדיין לא הספיקה להתאושש מן הזכאות שהשרה עליה הביקור.

ביקור בבית עלמין בכלל איננו סג־לה למצב רוח מרומם. אבל ביקור במקום שהיה ידוע בטיפוחו ובנקיונו ובפארו (אם אפשר ליחד תואר זה לבית עלמין) ולראות אותו עתה שמם, הרוס ורעוע, הרי זו חויה קשה ביותר.

„אני זוכרת — אומרת לי ש. ד וזוק צצבות על פניה — „ביקור של ילדות בבית הקברות, ביום הזכרון של אמי. הייתי בת ארבע־עשרה כשעליתי לקברה בפעם האחרונה לפני המל־חמה. אני רואה את השמש הזורחת, השבילים המסודרים, המצבות הגבו־הות המפוארות בכניסה, העשב המ־טוח, הכל מבהיק ומרשים. אני זו־כרת את קבר אמי, משם פנינו שמאלה לאחוזת יתר קברי המשפחה. נסיתי לחפש את הכרונותי אך המציאות ה־אכזרית טפחה על פני. חשך, שברים, האוהל המפואר שהיה פעם על קבר סבי האדמו״ר רבי ישראל ממודזיץ הוא ארבעה כתלים שבורים ובוץ עד הברכיים. קדרות, חושך ומרה שחורה בשריד האחרון מורשה היהודית.

היער הגבוה פולכים בבית הקברות של גנשה. עצים גבוהים צומחים מתוך הקברים ממש, עשבים ברוחים על ה־שבילים ועל המצבות, גדנים כבוקעים, ענפים שבורים, צלים ובוץ נצחי. ה־סבך הצבות של צמרות העצים מונע מן הבוץ להתייבש אפילו בחום הקיץ. לפני שנים אחדות הגיעה לכאן קבוצת נערים מהולנד וניקתה את השטח ש־לפני בית העלמין. היום לא נותרו עקבות ממבצע הנקיון. רוב המצבות שבורות ומנותצות. בוססנו בבוץ עד הברכיים, פה ושם אפשר למצוא מצ־בות שלמות אבל גם הן מוכתמות בגשם ובגושי אדמה. אפילו נסיגו להל־לך על השבילים, הם היו מטושטשים עד כדי כך שאף פעם לא יכולנו להמלט מן הפחד המבריד וההרגשה הכבדה שאנו מהלכים על קברים.

אין דוקומנטציה משלמת על מי שהיה קבור בורשה, אין מפה מדו־יקת של השטח. הגרמנים ימ״ש העלו באש את כל המסמכים והפרטים על הקברים. אלו שנותרו שמורים בראשו של יהודי זקן המתפקד על בית הקב־רות. הוא מהלך בשבילים ההרוסים מטשטש בין העצים, מגלה קברים ומוסר על בקשתו לכל מבקר יהודי המוזמן למקום, כדי שיעבירם לקבורי משפחת הנפטר במידה וגילו ענין להר־ציאו מפולין.

לפני שנתיים רצתה הממשלה הפו־לנית לסלול כביש דרך בית הקברות. ואז הלך יהודי אמריקאי, אדם רחוק מתורה ומיהדות, התייצב לפני הקונ־סול הפולני בארה״ב יחד עם ראש איגוד צעירי הנמלים (שהוא אחד ה־איגודים המקצועיים החזקים ביותר בארה״ב). „אם תגעו בבית הקברות של ורשה" — אמר היהודי לקונסול באותה פגישה — „הריני נותן לך את דברתי כי שום ספינה פולנית לא תוטען בנמל ניו־יורק". האיום הש־פיע, והכביש לא נסלל. אבל עד היום ניכרים בבית הקברות עקבות עבודות ההכנה הראשוניות. חלק אחר מבית־הקברות כבר הספיקו הפולנים להרוס במעט בליל.

מה שלא עשה אדם יעשה הטבע. בקצב הנוכחי הוא יהרוס את בית הקברות תוך עשרים שנה לכל היותר. אסור לנו להשלים עם התהליך הזה. אסור ליהודי העולם לשתוק כי עתה יש באפשרותם לעשות למען שימורו של בית העלמין בגנשה — מתריעה ש. ד. — בימינו בעידן הדטאנט, כש־פולין מעוניינת כיותר בקיום יחסים טובים עם ארה״ב, יכולים יהודי ה־קהלה האמריקאית במיוחד לעמוד על כך לתיקון ההרס. הפעלת לחצים על הממשל בוואשינגטון כדי שיכונס ל־ורשה, לא תעודד קשיים דיפלומטיים מדינים מסוג תיקון ג׳קסון. אבל עשו־יה בהחלט לשפר את המצב בבית ה־קברות של גנשה. מה גם שמצד ממ־שלת פולין קיימים כלואי העידוד וה־עזרה לכל הרוצים להוציא מתיהם מפולין ולהביאם לקבורה בארץ יש־ראל. כל זאת כמובן אחר. פסק הלכתי בכל מקרה לגופו.

מה היה יחס הממשלה הפולנית ל־מאמציך? — שאלתי את ש. ד.

„חיובי ביותר" — השיבה, „ואפילו יותר מחיובי. כל הפקידים הממשלתיים הפולנים היו אדיבים ונכונים לעזור. למען האמת" — ציינה בחיוך עגום — „פרטים מסוימים שדרשתי הגיעו אלי מפולין תוך יומיים שעה שאישור לו נזקקתי מישראל, התגלגל בדרך מירו־שלים ללוד למעלה מחודש ימים".

ורק תרומה לה ופגעה דרישתה של הממשלה הפולנית. מכל התהוד נחוח נפחר. פקיד פולני ממשלתי עמד על הקבר בעת חשיפתו ובדק, תוחם את הארון ומאשר כי לא נחפרו מן האדמה אוצרות כסף וזהב, ואין בארון המתים שום דבר לבד מן הגופה. עדיין הם פוחדים מן היהודים שיבואו לתבוע את שלהם.

כך גם סיפרו לי שישנו אוצר מיוחד של חנויות בעיר ורשה המתמחות במכירת תשמישי קדושה יהודיים מ־כסף ומזהב. קוראים להם „אנטיקות" (עתיקות) והמכס עליהם הוא מרקיע שחקים. יודעי דבר הזהירוני עוד ב־ארה״ב שלא להעז לקרב אל אחת מן החנויות הללו, כי סוכני חרש פוקחים עליהם עין ויהודי שירכוש בהן חפץ כלשהו צפוי לעיכובים ולאי־נעימויות עם השלטונות בעת היציאה מפולין. ואני למרות שהשתוקקתי מאד לגאול כמה תש־מישי קדושה מחרפת ה„אנטיקה" ו־להשיבם לייעודם המקורי, נזהרתי שלא להתקרב לאחת החנויות.

זוהי ורשה שהיתה. „ישבה בדד העיר רבתי עם" ואין בה זכר לימי תפארתה מים לרוחות שעושים גויים מתשמישי קדושה יהודיים ומבית ה־קברות המתפורר של גנשה.

אך אם חלילה לא תחלץ האומה ככלל והיהודים לעצור את תהליך ה־הרס האוכל בו בכל פה, קרוב להאי שהדור הבא. אם וכאשר יבקר בפולין לא יוכל אפילו לעלות על השרידי המעט של יהודיה, אל בית הקברות של גנשה.

שנת לימודים חדשה

(המשך מעמוד ג')

שיענה גם על דרישות משרד החינוך ומובן ישפרו את ההורים, כי אם גם צריך להבטיח את ההוצאות להחזקת בית הספר, תשלום שכר מורים עד לאותו זמן בו מקבל את האשור ה־דרוש, לעתים זה נמשך יותר משנה ובמקרים מסוימים אף יותר מזה. חלק מן ההוצאות של מרכז החינוך העצמאי אשר משרד החינוך אינו מ־שתתף בהן, הוצאות אלה עשויות ל־הסתכם השנה לאחר ההתייקרויות ב־יותר משבעה מיליון לירות לפי אומדן זהיר מאוד.

אבל אין זה עוד הכול, כדי להבטיח את צביונו ודמותו של החינוך ה־עצמאי, יש צורך בתוספת שעות לימ־מודים. במסגרות חינוכיות שאינן מצאצאות בתקן הרשמי הן בנלוות, בינות מבינות לבינות א׳ שהצמיחן הראשון הצליח ביותר. תוספת שעות ללימודי קודש, תוספת שכר למורים בעלי רמה תורנית גבוהה, כדי להש־וות את שכרם לשכר של בעלי השכלה אקדמאית. החזקת חבר בוחנים שמשימתם העיקרית היא, מעקב מ־תמיד אחרי ההתקדמות התלמידים ו־הצלאת דמתם הרוחנית, וכן להמריץ את המורים במלאכתם ולשקוד על מילוי שליחותם והדרכתם בעבודתם. החזקת עשרות ישיבות ערב שמחזיקות את התלמידים במסגרת חינוכית שעות רבות מעבר לשעות הלימודים ה־רגילות ועד לשעות הערב, כדי לספח את כדת תשלם בתורה, ישיבות הערב מתנהלות על ידי אברכי כוללים אשר לעתים קרובות יש צורך להסיע אותם מדי ערב ממקום מגוריהם אל המר־מרות. בישיבות ערב אלה מקבלים תל־מידים גם ארוחות ערב משביעות. כל זה קשור בתקציב גדול, שכאמור, מתקרב בסך הכל לשבעה מיליון לירות לשנה ביחד עם יתר ההוצאות.

אולם, העובדה שהוצאות אלה הן אבר שבנשמתו של החינוך העצמאי תלויה בו, היא המדריכה את המאמץ שבצפה להחזיק את כל זה. הכרה זו נובעת מתוך סקירת התוצאות, עובדה היא, שעד היום מהורים תלמידי החינוך העצמאי רוב מנין ורוב בנין בעולם הישיבות וגדולי ראשי הישי־בות תוורים בכל הדמעות על עבודה זו, תוך הדגשה על רמתם ועל מדת ידיעותיהם של התלמידים שהיא לא רק בלבד שאינה נופלת מכל תלמיד אחר, שבא מכל מקום שבא, אלא לעתים קרובות אף עולים ברמה וב־ידיעה שרכשו במוסדות החינוך ה־עצמאי.

התפתחות מן השורשים

אולם, לא זהו זה. נכון אם נאמר שגופת ההתפתחות נעצרה, ראשי החינוך העצמאי מציינים את התנופה גדולה של התפתחות רשת הגנים ד ומעונות יום מאז עברה הרשת לטי־פולו של מרכז החינוך העצמאי. גם השנה נפתחו עשרות כיתות גן חד־שות, הוקמו מבנים חדשים במקו־מות שבהם לא היו גנים לחינוך ה־עצמאי. עובדה זו מעניקה תוחלת חיים חדשה לחינוך העצמאי. אם יש גנים יהיו גם תישים. במקום שבו קיים גן ומעון יום, יש סיכוי גם לבית ספר. הכנת התשתית החדשה מעניקה סיכויים גדולים להתפתחות ב־שלבים ובכתות מוקדמות על פי ה־תהיות שנראות בגנים עצמם.

בצד השני, נעשה בשנתיים האח־רונות מאמץ בכיוון ביצור הכיתות הגבוהות, על מנת למנוע נשירה ב־אשר הילד עומד לפני פרשת דרכים. בחוץ קורצות לנער הרבה הזדמנו־יות. חטיבות הביניים שהוקמו ברשת החינוך הממלכתית דתית, מושכות תלמידים והורים שמתפתים מן הקסם החיצוני. החינוך העצמאי הגיע ל־כלל מסקנה, שיש צורך ביצירת מס־גרות חדשות אשר ישמשו אלטרנטיבה לחטיבות הביניים. כך נולדו החטיבות התורניות השונות אשר עשו מלאכה נאה. הגיעה השעה שבמסגרות אלה יקבלו מעמד יציב יותר במסגרת ה־חינוך העצמאי, כיון שאין זה בריא לא למערכת החינוכית ולא לילדים המצב של התחרות העשויה להרוס את הכל. החינוך העצמאי חותר לקראת יצירתה של מסגרת זו ובינתיים הת־חיל להפעיל חטיבות תורניות ליד בתי הספר עבור תלמידי הכיתות ה־גבוהות. בחטיבות אלה מקבל הילד טיפול אינדיבידואלי. לעתים גם ב־מסגרת פנימייתית המרחיקה אותו עש־רים וארבע שעות ביממה במשטר חינוכי קפדני המרחיק אותו מהש־פעת הסביבה, שלעתים קרובות היא גם שלילית ולא רק לא מסייעת.

למסגרת עבודה זו שייך גם הבנתין ליסוד חטיבות ביניים עבור בנות ב־בתי הספר „בית יעקב". בעקבות ה־נסיון המוצלח ימשיך החינוך העצ־מאי בפיתוח מסגרת זו, על אף העו־בדה שהיא מחייבת אותו למאמץ כס־פי גדול יותר אשר עשוי להכפיל את סעיפי ההוצאה שבהן אין משרד ה־חינוך משתתף.

כאמור, נפתחה שנת הלימודים ל־לא זעזועים. אולם כל נעלם מן ה־עובדה, שזה לא היה צפוי כך. להיפך, צפוי היה זעזוע חמור, כאשר על החינוך העצמאי היה הולך הרב ד־מקלם של משיכה מאה כיתות הו־ראה על פי הבניה הקיצונית של מ־שרד החינוך ההרבות שהופלה בפתח שנת הלימודים האחרונה. ביום זה ה־דיר ענותם של ראשי החינוך העצמאי אשר עשה הכל כדי להעביר את רוע הגזירה. היה צורך במידה גדולה של עצה ותושיה להיאבק עם הגזירה ו־להפיכה שאין הציבור החרדי יכול לעמוד בה, ולא רק מטעמים כלכ־ליים, כי אם גם מטעמים חינוכיים והכנעיים מאחר וצביונו המיוחד של החינוך העצמאי שהוא שונה מ־כל מערכת חינוך אחרת. ואכן חסד ה׳ הצליח להחזיק מבנה זו ומספר כי־תות ההוראה שפוגרו היה מזער וכך עבר החינוך העצמאי גם על גל זה שאיים להטביע אותו.

המנהל הכללי הג״ר שרגא גרוס־כארד מדגיש בדבריו: אנו עומ־דים ערב שמחת תורה, מהראוי שהד־צבור יתעורר ויחנן לעצמו, כי אילולא החינוך העצמאי לא היתה, חלילה, תקומה לתורה ולומדיה בארץ ויש הרבה יסודיות להנחה זו, אין בה כל הפרזה, והכוונה גם לרשת הענפה של מוסדות החינוך לבנות „בית י־עקב" שנמצאת במסגרת של החינוך העצמאי, שהיא לא רק מסייעת בהק־מת בתים נאמנים לתורה המחזקים ידיהם של לומדי תורה, כי אם גם בכך שהיא מהווה משענה גדולה לקיומן של הישיבות והכוללים בישראל ד מכוח הרגשה זו, שהחינוך העצמאי נושא על שכמו את המעמסה הכבדה של קיום התורה, אנו מצפים שכם ל־משא זה, מתוך בקשה שהציבור ידע להתייצב לימיננו בכל מאמצי כחו.

המודיע ד׳
י״א תשרי תשל״ט